

Received: 9 Dec.2023, Revised: 2 Feb. 2024

Accepted: 15 Feb. 2024

บทความวิจัย**ความรู้ และทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจในการบริจาคโลหิตของกลุ่มนักเรียน
นักศึกษาอายุ 17-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร**ศุภจิน มังคลรังษี^{1*}, เปาตา ประภาตะนันท์², ชัยรัชต์ รัตนสายโย³, ปวริศา จิระวิฑูรกิจ⁴,
พีรวัส โข⁵, ภัค บุญยุบล⁶, ธรรมธรณ์ จำรูญศรี⁷, ณัฐปวีณ์ธิดา เจริญทองคำ⁸**บทคัดย่อ**

จากสถิติของศูนย์บริจาคโลหิต พบว่าผู้บริจาคโลหิตเพียงปีละ 1 ครั้งมีมากถึงร้อยละ 68.49 ซึ่งส่งผลให้ปริมาณโลหิตสำรองในประเทศไทยยังคงขาดแคลนในบางช่วงเวลาในขณะที่ผู้บริจาคโลหิต ช่วงอายุ 17-20 ปี มีเพียงร้อยละ 8.00 เท่านั้น การศึกษาแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยนี้คือเพื่อศึกษา ความรู้ ทัศนคติ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเต็มใจบริจาคโลหิตของนักเรียนนักศึกษาอายุ 17-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร ทำการเก็บข้อมูลศึกษา ระหว่างเดือนเดือนมีนาคม - เมษายน 2566 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 386 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ออนไลน์ (Google Form) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดย Chi-Square ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้และทัศนคติต่อการบริจาคโลหิต อยู่ระดับสูง ร้อยละ 60.10 และ ร้อยละ 88.00 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างทราบถึงความสำคัญของการ บริจาคโลหิต ร้อยละ 98.19 การนำโลหิตไปใช้ ร้อยละ 98.19 การงดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก่อนบริจาคโลหิต ร้อยละ 95.34 ในทางกลับกันกลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ทราบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์สุขภาพการบริจาคโลหิต เช่น เกณฑ์น้ำหนักตัวที่บริจาคโลหิตได้ ร้อยละ 33.16 เกณฑ์อายุที่บริจาคโลหิตได้ 59.84 และ เกณฑ์การบริจาคโลหิตของผู้เป็นโรคเบาหวาน ร้อยละ 71.50 ทางด้านความเต็มใจบริจาคโลหิตกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.60 “เต็มใจบริจาคโลหิต” ไม่น่าใจ ร้อยละ 28.50 และ “ไม่เต็มใจร้อยละ 3.90 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจบริจาคโลหิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ ($p < 0.05$) สายอาชีพที่สนใจศึกษาต่อ ($p < 0.05$) และเคยบริจาคโลหิต ($p < 0.05$) ควรจัดหาหน่วยรับบริจาค ให้บริการตามจุดที่มีกลุ่มตัวอย่าง อายุ 17-20 ปี เช่น สถานศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย หรือศูนย์การค้า ที่วัยรุ่นนิยมไป ท่องเที่ยวพักผ่อน ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มปริมาณโลหิตบริจาคจากกลุ่มเยาวชน

คำสำคัญ: บริจาคโลหิต, ความรู้, ทัศนคติ, ความเต็มใจบริจาคโลหิต

^{1*}มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย² โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย³ โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร⁴ โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา⁵ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา⁶ โรงเรียนสาธิตนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล⁷

*Corresponding author: e-mail: khunsujimon@gmail.com

Original Article

Knowledge and attitude related to willingness to donate blood among students aged 17-20 years old in Bangkok

Sujimon Mungklarungsi^{1*}, Paphada Prabhatanan²,
Chairat Rattanasaiyai³, Pavarisa Jivavitoonkit⁴, Phirawat Cho⁵,
Pak Boonyubol⁶, Dharmatorn Chamroonsri⁷, Nattapaweethida Rienthongkham⁸

Abstract

According to the statistics of the blood donation center, it was found that 68.49% of the blood donors donated blood only once a year, which caused the blood reserves in Thailand to be in short supply at certain times. While there were blood donors aged 17-20 years only 8.00%. This research aims to study blood donation related knowledge and attitude toward willingness to donate blood among students aged 17-20 in Bangkok. The data were collected with an online questionnaire (Google Form) during March - April 2023. The sample group was 386 students aged 17-20 years living in Bangkok. Data were analyzed with descriptive statistics including frequency, percentage, mean and standard deviation and analyzed the relationship by Pearson's Chi-Square. The results showed that most participants had knowledge and attitude towards Blood donation at a high level, 60.10% and 88.00%, respectively. 98.19% of the participants knew the importance of donating blood, and knew the purpose of using blood, and 95.34% know that abstaining from alcohol must be done before donating blood. On the other hand, most of the participants did not know about blood donation health criteria, such as body weight criteria for donating blood 33.16%, age criteria for donating blood 59.84%, and blood donation criteria for people with diabetes 71.50%. For willingness to donate blood, most participants answer "yes" 67.60%, answer "not sure" 28.50% and answer "no" 3.90%. Factors related to willingness to donate blood were gender ($p < 0.05$), occupational interest in further study ($p < 0.05$), and previous blood donation ($p < 0.05$) with statistical significance. Donation service units should be provided to serve at points where most adolescents 17-20 years old spend most of their time in, such as educational institutions or shopping centers. This is to facilitate and increase the amount of blood donated by adolescent groups.

Keywords : Blood Donation, Knowledge, Attitude, Willingness to donate blood

^{1*}Assumption University, ²Samsen Wittayalai School, ³Montfort College, ⁴Naresuan University Secondary Demonstration School, ⁵Assumption College Sriracha, ⁶Triam Udom Suksa School, ⁷Mahidol University International Demonstration School

*Corresponding author: e-mail: khunsujimon@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์การขาดแคลนโลหิตในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน สาธารณสุข หรือศูนย์บริการโลหิตที่ต้องจัดหาโลหิตสำหรับจ่ายให้กับโรงพยาบาลต่าง ๆ ทั่วประเทศ ความต้องการโลหิตเฉลี่ย วันละ 8,000 ยูนิต แต่สามารถจ่ายโลหิตให้ได้เพียง 2,300 ยูนิตต่อวัน ร้อยละ 28.00 สำหรับใช้ในการรักษา พยาบาล ผู้ป่วย ทั้งจากอุบัติเหตุ ผู้ป่วยผ่าตัด และผู้ป่วยโรคเลือด ที่มีความจำเป็นต้องรับโลหิตอย่างต่อเนื่อง และความต้องการโลหิตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ร้อยละ 90-95 ของโลหิตที่ได้รับบริจาค ได้รับจากผู้บริจาคโลหิตประจำ ซึ่งสามารถบริจาคได้ทุก ๆ 90 วันโลหิต ในขณะที่โลหิตที่บริจาคสามารถเก็บรักษาคุณภาพอยู่นอกร่างกายได้เพียง 35-42 วัน ทำให้ปริมาณโลหิตสำรองยังไม่สม่ำเสมอ มีการขาดแคลนโลหิตบางช่วงเวลา และบางเดือน

จากสถิติของศูนย์บริการโลหิต รายงานว่าผู้บริจาคโลหิต ปีละ 1 ครั้ง มีจำนวน 1,034,688 คน ร้อยละ 68.49 ผู้บริจาคโลหิตปีละ 2 ครั้ง จำนวน 277,299 คน ร้อยละ 18.36 ผู้บริจาคโลหิตปีละ 3 ครั้ง จำนวน 131,275 คน ร้อยละ 8.69 ผู้บริจาคโลหิตปีละ 4 ครั้ง จำนวน 61,710 คน คิดเป็นร้อยละ 4.06 และผู้บริจาคโลหิต มากกว่าปีละ 4 ครั้ง จำนวน 12,038 คน ร้อยละ 0.04 จากสถิติการบริจาคโลหิตจะ เห็นว่า กลุ่มผู้บริจาคโลหิตปีละ 1 ครั้ง มีจำนวนมาก และเป็นกลุ่มที่ เคยบริจาคโลหิตอยู่แล้ว ถ้าสามารถ เพิ่มความถี่เป็นอีก 1 ครั้งได้ จะส่งผลต่อปริมาณโลหิตสำรองที่เพิ่มขึ้น และเพียงพอใช้ ทั้งในยามปกติ และในกรณีเร่งด่วน จากสถิติการบริจาคพบว่าผู้บริจาคกลุ่ม 17-20 ปี มีเพียง ร้อยละ 8.00 เท่านั้น¹

ในช่วงการระบาดของ COVID-19 ปริมาณโลหิตสำรองขาดแคลนอย่างมาก² จำนวนผู้บริจาคโลหิตจากทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2563 ลดลง ร้อยละ 23.00 ถึง ร้อยละ 57.00 จากปัญหาดังกล่าว ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติได้ปรับกลยุทธ์ การรณรงค์จัดหาผู้บริจาคโลหิต โดยนำมาตรการป้องกันการถ่ายทอดโรคติดเชื้อ COVID-19 ทางโลหิต ในสถานะฉุกเฉินมาใช้ร่วมกับการประชาสัมพันธ์ข้อปฏิบัติการป้องกัน ตนเองของศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย²⁻³ รวมทั้งได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนการบริจาคโลหิต ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์และการส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ เพื่อเชิญชวนผู้บริจาคโลหิตที่ครบกำหนด จัดทำการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้ประชาชน ทั่วไป เยาวชน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ครู วิทยากร อาสาสมัคร เป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม เพิ่มการบูรณาการความร่วมมือขยายการจัดรับบริจาคโลหิตกับหน่วยงานในและขยายสถานที่รับบริจาคโลหิตเป็นห้อง รับบริจาคโลหิตประจำที่ (Fixed Station) ตามหัวเมือง เช่น ห้างสรรพสินค้า เพื่อเพิ่มความสะดวก ลดการเดินทาง ช่วยให้ผู้บริจาคโลหิตเข้าถึงการบริจาคโลหิตได้ง่ายขึ้น⁴

ทฤษฎี Knowledge, Attitude, Practice (KAP) อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ของผู้รับสารซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมจากการรับสารนั้นๆ การเปลี่ยนแปลงทั้งสามตัวแปรนี้จะเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับสารจะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้นก็จะมีผลทำให้เกิดทัศนคติ หรือความเชื่อ และก่อให้เกิดการกระทำ ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่⁵ สามารถกล่าวได้ว่า ความรู้ และทัศนคติต่อการบริจาคโลหิต มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจในการบริจาคโลหิต^{2, 6}

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า เหตุผลสำคัญในตัดสินใจบริจาคเลือดคือเพื่อต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการทำบุญ สำหรับแรงจูงใจที่ทำให้อยากบริจาคเลือดมากที่สุด คือ ต้องการช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์ ผู้บริจาคส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการบริจาคเลือดและ มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคเลือดในระดับสูง มีความเชื่อ มั่นใจ และไว้วางใจในคุณภาพการรับบริจาคเลือดของโรงพยาบาล^{3,7-8} ในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาบริจาคโลหิตซ้ำในผู้บริจาคโลหิตพบว่า ผู้บริจาคอย่างต้องการช่วยเหลือสังคมและเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมที่ควรช่วยกันบริจาคโลหิตมีความรู้เกี่ยวกับกาบริจาคโลหิตอยู่ระดับสูง ผู้บริจาคโลหิต มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่รับบริจาค

โลหิตในระดับมาก สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริจาคโลหิตจากการศึกษาข้างต้นได้แก่ ความรู้ ทักษะคิดต่อการบริจาคโลหิต และความพึงพอใจในบริการรับบริจาคโลหิต ในขณะที่⁴ ปัจจัยพฤติกรรมและการตัดสินใจในการบริจาคโลหิต กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ และทักษะคิดต่อการบริจาคโลหิตอยู่ระดับกลาง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจบริจาคโลหิตกับความรู้ ทักษะคิด และแรงจูงใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต

จากที่กลุ่มอายุ 17-20 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่สามารถมาเป็นกำลังสำคัญในการเป็นผู้บริจาค โลหิตในอนาคตได้ จากข้อมูลของสภาอากาศไทย กลุ่มอายุ 17-20 ปี บริจาคโลหิตเพียงร้อยละ 8.00 เท่านั้น การศึกษานี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความรู้ ทักษะคิด และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเต็มใจบริจาค โลหิตของนักเรียนนักศึกษาอายุ 17-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในกลุ่มนี้จะทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เกี่ยวกับผู้บริจาคโลหิตรุ่นใหม่ ซึ่งสามารถกลายมาเป็นกำลังสำคัญในการบริจาคโลหิตได้ และผลการศึกษาจะช่วยทำให้ทราบข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์กับการออกแบบกลยุทธ์ การให้ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต การสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง การส่งเสริมการบริจาคโลหิต และลดปัญหาโลหิตขาดแคลน ในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตของกลุ่มนักเรียนนักศึกษาอายุ 17-20 ปี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้และทัศนคติ กับการบริจาคโลหิต ของกลุ่มนักเรียนนักศึกษา อายุ 17-20 ปี

วิธีการศึกษา

การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เก็บข้อมูลด้วย แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) ในช่วง เดือนมีนาคม - เมษายน 2566 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนนักศึกษาอายุ 17-20 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยทำการคัดเลือกอาสาสมัครด้วยคำถามในแบบสอบถาม ถามอายุของอาสาสมัคร ว่าอายุ 17-20 ปีหรือไม่ และถามจังหวัดที่อยู่อาศัย หากอาสาสมัครเลือกคำตอบจังหวัดที่อาศัยอยู่ เป็น กรุงเทพมหานคร สามารถเข้าร่วมการศึกษารั้งนี้ได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษารั้งนี้คือเยาวชนอายุ 17-20 ปี ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่ทราบ จำนวนประชากรที่แน่นอน (Infinite Population) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดย Cochran⁹ ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P) Z^2}{e^2}$$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P = สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยจะสุ่ม

Z = ระดับความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (ระดับ .05)

Z มีค่าเท่ากับ 2.58 ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% (ระดับ .01)

e = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้สัดส่วนของประชากร คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ เท่ากับ 0.5 ต้องการระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 จะมีขนาดของ กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{(0.50)(1-0.50)(1.96)^2}{(0.05)^2} \\ &= \frac{(0.45)(0.50)(3.816)^2}{(0.0025)} \\ &= 345.744 \end{aligned}$$

จากการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 ตัวอย่าง โดยสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling) โดยส่งบัตรเชิญเข้าร่วมการศึกษาในกลุ่มสังคมออนไลน์ เช่น กลุ่มการศึกษา กลุ่มกวดวิชา กลุ่มเล่นเกมส์ เมื่อทำการเก็บข้อมูลมีอาสาสมัครเต็มใจเข้าร่วมการศึกษาทั้งหมด 386 คน ทางผู้วิจัยจึงขอใช้ข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือแบบสอบถาม ซึ่งทางผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือ ตามขั้นตอน การพัฒนาเครื่องมือ โดยทำการศึกษเกี่ยวกับ 1) การบริจจาคโลหิต ธนาคารเลือด กลุ่มเลือด สถานการณ์การบริจจาคโลหิต จากหน่วยงานสภากาชาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และ 2) งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาตัวแปรที่ เกี่ยวข้องและพัฒนาเป็น เครื่อง เก็บข้อมูล โดยเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 7 ข้อ ประกอบไปด้วย เพศ ระดับชั้นที่ กำลังศึกษา สายอาชีพ ที่สนใจ รายได้ครอบครัว โรคประจำตัว เคยบริจจาคโลหิต และ เคยรับโลหิตบริจจาค และข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด และปลายปิด

ส่วนที่ 2 คำถามวัดความรู้เกี่ยวกับการบริจจาคโลหิต จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของคำถาม เป็นแบบ 2 ตัวเลือก “ถูก” หรือ “ผิด” โดยข้อที่ตอบถูกจะนำมารวมคะแนนกัน โดยพิสัยของคะแนนคือ 0-20 คะแนน เกณฑ์การแปลผล ดังนี้ คะแนนที่ได้มากกว่าร้อยละ 80.00 หรือ คะแนน 16-20 แปลผล เป็นมีความรู้เกี่ยวกับการบริจจาคโลหิตอยู่ ระดับ ดี คะแนนที่ร้อยละ 60.00-79.00 หรือ คะแนน 12-15 แปลผลเป็นมีความรู้เกี่ยวกับการบริจจาคโลหิตอยู่ระดับ กลาง และ คะแนนที่ได้น้อยกว่าร้อยละ 60.00 หรือคะแนนต่ำกว่า 12 แปลผลเป็นมีความรู้เกี่ยวกับการบริจจาค โลหิตอยู่ ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามวัดระดับทัศนคติเกี่ยวกับการบริจจาคโลหิต จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็น แบบมาตรวัด ความคิดเห็น (Likert Scale) จาก 1-4 ทั้ง 5 คำถามเป็นคำถามที่ข้อความเชิงบวกโดย 4 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 3 หมายถึง เห็นด้วยมาก 2 หมายถึง ไม่ค่อยเห็นด้วย และ 1 หมายถึง ไม่เห็น ด้วยเลย พิสัยคะแนนคือ 5-20 และมี เกณฑ์การแปลผล¹⁰ ดังนี้ คะแนนที่ได้มากกว่าร้อยละ 80.00 หรือ 16-20 คะแนน แปลผลระดับทัศนคติต่อการบริจจาคโลหิตในระดับดี คะแนนที่ ร้อยละ 60.00-79.00 หรือ 12-15 คะแนน แปลผลระดับทัศนคติต่อการบริจจาคโลหิตในระดับกลาง และ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60.00 หรือ ต่ำกว่า 12 คะแนน แปลผลระดับทัศนคติต่อการบริจจาคโลหิตในระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามวัดความเต็มใจในการบริจจาคโลหิต จำนวน 1 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นตัวเลือก จาก 3 ตัวเลือก คือ “เต็มใจ” “ไม่แน่ใจ” และ “ไม่เต็มใจ”

การตรวจสอบเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ได้ผ่านการประเมินผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ เทคนิคการแพทย์ 3 ท่าน ให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์¹¹⁻¹² ซึ่งพบว่าข้อคำถามแต่ละข้อที่นำไปใช้ในการวิจัยผ่านเกณฑ์ IOC เท่ากับ 0.9 และ 0.8 คำถามเหล่านี้ถูกนำไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจก่อนนำมาใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติกับความเต็มใจบริจาค โลหิต ใช้สถิติ Chi-Square

วิธีเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งบัตรเชิญเข้าร่วมการศึกษาในกลุ่มสังคมออนไลน์ เช่น กลุ่มการศึกษา กลุ่มกวดวิชา กลุ่มเล่นเกมส์ ในการเก็บข้อมูลในศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนแก่อาสาสมัครก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การทำวิจัย การนำข้อมูลที่เก็บมาไปใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น โดยทำการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลแบบนิรนามด้วยแบบฟอร์มแบบสอบถาม เมื่ออาสาสมัครอ่านจนเข้าใจเป็นอย่างดีและตัดสินใจอย่างอิสระในการให้ความยินยอมเข้าร่วมในการวิจัยโดยกดปุ่ม “เต็มใจเข้าร่วมในการทำวิจัย” เพื่อตอบคำถามในแบบสอบถามออนไลน์

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=386) เป็นเพศหญิงร้อยละ 57.77 โดยส่วนมากอายุ 17-18 ปี ร้อยละ 76.68 สนใจสายอาชีพวิทยาศาสตร์การแพทย์ร้อยละ 39.12 โดยส่วนมาก รายได้ผู้ปกครองต่อเดือนอยู่ที่ 20,001-40,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 32.64 ไม่เคยบริจาคโลหิตร้อยละ 83.16 และส่วนใหญ่ ผู้ตอบแบบสอบถามหรือญาติสนิทไม่เคยรับเลือดบริจาคร้อยละ 80.83

ตารางที่ 1 ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของผู้กลุ่มตัวอย่าง (n=386)

ตัวแปร	จำนวน(ร้อยละ)
เพศ	
ชาย	163 (42.23)
หญิง	223 (57.77)
อายุ (ปี)	
17-18	296 (76.68) Mean: 17.50, SD: 0.50
19-20	90 (23.32) Mean: 19.48, SD: 0.50
สายอาชีพที่สนใจศึกษาต่อ	
วิทยาศาสตร์การแพทย์	151 (39.12)
พนักงาน / ช่างราชการ	66 (17.10)
ครู / อาจารย์	20 (5.18)

ตัวแปร	จำนวน(ร้อยละ)
ธุรกิจ / ค้าขาย	62 (16.06)
รับจ้าง / อาชีพอิสระ	28 (7.325)
อื่นๆ	59 (15.28)
รายได้ผู้ปกครองต่อเดือน (บาท)	
< 20,000	23 (5.96)
20,001-40,000	126 (32.64)
40,001-80,000	87 (22.54)
80,001-150,000	83 (21.50)
>150,000	67 (17.36)
เคยบริจาคโลหิต	
ไม่เคย	321 (83.16)
1-3 ครั้ง	44 (11.40)
4-6 ครั้ง	12 (3.11)
มากกว่า 6 ครั้ง	9 (2.33)
ท่านหรือญาติสนิทเคยรับเลือดบริจาค	
ไม่เคย	312 (80.83)
เคย	74 (19.17)
รวม	386 (100.00)

ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ระดับสูง ร้อยละ 60.10 รองลงมา มีอยู่ระดับปานกลาง ร้อยละ 37.05 และ อยู่ระดับต่ำร้อยละ 2.85 (ตารางที่ 2) จากการวิเคราะห์คำถามความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต ที่มีผู้ตอบถูกสูงสุด 3 ข้อได้แก่ 1) โโลหิตที่ได้รับบริจาค ถูกนำไปใช้กับ ผู้ป่วยที่มีภาวะสูญเสียเลือดจาก อุบัติเหตุ การผ่าตัด หรือโรคเลือดอื่นๆ ร้อยละ 98.19 2) เลือดที่เรา นำไปบริจาค จะถูกตรวจสอบ เพื่อให้ปลอดภัยสำหรับ ผู้รับบริจาค ร้อยละ 98.19 และ 3) ก่อนบริจาค โโลหิตควรงดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างน้อย 24 ชั่วโมง ร้อยละ 95.34 ทางด้านคำถามที่มีผู้ตอบถูก น้อยสุด 3 ข้อได้แก่ 1) ผู้บริจาคโลหิตต้องมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 48 กิโลกรัม ร้อยละ 33.16 2) การบริจาค เลือด สามารถบริจาคได้ในช่วงอายุ 17 - 65 ปี โดยในกรณีอายุ 17 ปีบริบูรณ์แต่ไม่ถึง 18 ปี สามารถบริจาคได้เลย โดยไม่ต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครอง ร้อยละ 59.84 และ 3) เป็นโรคเบาหวาน สามารถบริจาคเลือดได้ โดยต้องคุม น้ำตาลไม่ให้เกิน 130 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร ร้อยละ 71.50 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต

ระดับความรู้ (n=386)	จำนวน	ร้อยละ
สูง	232	60.10
ปานกลาง	143	37.05
ต่ำ	11	2.85

ทัศนคติต่อการบริจาคโลหิต

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 88.00 รองลงมา ระดับ ปานกลาง ร้อยละ 11.20 และ ระดับต่ำ ร้อยละ 0.80 (ตารางที่ 4) จากการวิเคราะห์คำถามวัดทัศนคติ ที่มีผู้เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากสุด 2 ข้อ ได้แก่ 1) การบริจาคโลหิตคือการช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์ ร้อยละ 86.53 2) ควรเชิญชวนผู้มีสุขภาพแข็งแรง ร่วมบริจาค โลหิต ร้อยละ 82.12 ทางด้านคำถามวัดทัศนคติ ที่มีผู้เห็นด้วย อย่างยิ่ง น้อยสุด 2 ข้อ ได้แก่ การออกจากบ้านเพื่อไปบริจาค โลหิต มีความเสี่ยงติด COVID-19 ไม่ต่างกับออกจากบ้าน ไปทำกิจกรรมอื่นๆ ร้อยละ 41.71 การบริจาคโลหิตไม่ได้ยากแล้ว ร้อยละ 60.36 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับทัศนคติต่อการบริจาคโลหิต

ระดับทัศนคติ (n=386)	จำนวน	ร้อยละ
สูง	340	88.08
ปานกลาง	43	11.14
ต่ำ	3	0.78

จากการศึกษาความเต็มใจบริจาคโลหิตของกลุ่มตัวอย่างพบว่า เพศหญิงเต็มใจบริจาคโลหิต ร้อยละ 72.65 ในขณะที่เพศชายเต็มใจบริจาคโลหิตร้อยละ 60.74 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เต็มใจบริจาคโลหิต ร้อยละ 65.74 ระดับอายุ 17-18 เต็มใจ บริจาคโลหิต ร้อยละ 69.26 กลุ่มตัวอย่างอายุ 19-22 เต็มใจ บริจาค โลหิต ร้อยละ 62.22 เมื่อเปรียบเทียบโดยสายอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สนใจสายอาชีพวิทยาศาสตร์ การแพทย์ส่วนใหญ่ เต็มใจบริจาคโลหิต ร้อยละ 77.48 สายครู/อาจารย์ ส่วนใหญ่เต็มใจบริจาคโลหิตร้อยละ 70.0 และ สายพนักงาน / ข้าราชการ ส่วนใหญ่ เต็มใจบริจาคโลหิตร้อยละ 59.1 ตามลำดับ ทางด้านกลุ่มรายได้ พบว่า กลุ่ม รายได้ครอบครัวต่อเดือน 40,000 -80,000 บาท ส่วนใหญ่เต็มใจบริจาคโลหิต ร้อยละ 72.41 รองลงมาคือกลุ่มรายได้ ต่อเดือน 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 72.22 และ กลุ่มรายได้มากกว่า 150,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 65.67 กลุ่ม ตัวอย่างที่รายงานว่ามีโรคประจำตัว มีความเต็มใจ บริจาคโลหิตร้อยละ 69.49 ในขณะที่กลุ่ม ตัวอย่างที่รายงานว่ามี โรคประจำตัว มีความเต็มใจบริจาคโลหิตร้อยละ 67.28 กลุ่มตัวอย่างที่เคย บริจาคโลหิตมากกว่า 6 ครั้งมาก่อน ส่วน ใหญ่เต็มใจบริจาคโลหิต ร้อยละ 88.89 รองลงมาเป็นกลุ่มที่เคย บริจาค โลหิต 1-3 ครั้ง เต็มใจบริจาคโลหิตร้อยละ 81.82 และ กลุ่มที่ไม่เคยบริจาคโลหิตมาก่อน ร้อยละ 65.42 กลุ่มตัวอย่าง ที่เคยได้รับเลือดบริจาคหรือมีญาติเคยได้รับ เต็มใจบริจาค โลหิตร้อยละ 70.27 ส่วนกลุ่มที่ไม่เคยได้รับบริจาคโลหิต หรือ ไม่มีญาติเคยได้รับ เต็มใจบริจาคโลหิตร้อยละ 66.99 จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ด้วย Pearson's Chi square พบว่า เพศ ($p < 0.05$) สายอาชีพที่สนใจศึกษา ต่อ ($p < 0.05$) เคยบริจาคโลหิต ($p < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจบริจาคโลหิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ Chi square ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล กับความเต็มใจบริจาคโลหิตของกลุ่มตัวอย่าง (n=386)

ตัวแปร	จำนวน (ร้อยละ)	ความเต็มใจบริจาคโลหิต จำนวน (ร้อยละ)			p- value
		เต็มใจ จำนวน(ร้อยละ)	ไม่แน่ใจ จำนวน(ร้อยละ)	ไม่เต็มใจ จำนวน(ร้อยละ)	
เพศ					0.036*
ชาย	163 (42.23)	99 (60.74)	55 (33.74)	9 (5.52)	
หญิง	223 (57.77)	162 (72.65)	55 (24.66)	6 (2.69)	
อายุ					0.182
17-18 ปี	296 (76.68) Mean: 17.50, SD: 0.50	205 (69.26)	83 (28.04)	8 (2.70)	
19-20 ปี	90 (23.32) Mean: 19.48, SD: 0.50	56 (62.22)	27 (30.00)	7 (7.78)	
สายอาชีพที่สนใจศึกษาต่อ					0.017*
วิทยาศาสตร์การแพทย์	151 (39.12)	117 (77.48)	33 (22.85)	1 (0.66)	
พนักงาน / ข้าราชการ	66 (17.10)	39 (59.10)	25 (37.88)	2 (3.03)	
ครู / อาจารย์	20 (5.18)	14 (70.00)	4 (20.00)	2 (10.00)	
ธุรกิจ / ค้าขาย	62 (16.06)	41 (66.13)	16 (25.81)	5 (8.06)	
รับจ้าง / อาชีพอิสระ	28 (7.325)	16 (57.14)	11 (39.29)	1 (3.57)	
อื่นๆ	59 (15.28)	34 (57.63)	21 (35.59)	4 (6.78)	
รายได้ครอบครัวต่อเดือน					0.131
< 20,000	23 (5.96)	14 (60.87)	8 (34.78)	1 (4.35)	
20,001-40,000	126 (32.64)	91 (72.22)	34 (26.98)	1 (0.79)	
40,001-80,000	87 (22.54)	63 (72.41)	21 (24.14)	3 (3.45)	
80,001-150,000	83 (21.50)	49 (59.04)	30 (36.14)	4 (4.82)	
>150,000	67 (17.36)	44 (65.67)	17 (25.37)	6 (8.96)	
เคยบริจาคโลหิต					0.000*
ไม่เคย	321 (83.16)	210 (65.42)	102 (31.78)	9 (2.80)	
1-3 ครั้ง	44 (11.40)	36 (81.82)	6 (13.64)	2 (4.54)	
4-6 ครั้ง	12 (3.11)	7 (58.33)	2 (16.67)	3 (25.00)	
มากกว่า 6 ครั้ง	9 (2.33)	8 (88.89)	0 (0.00)	1 (11.11)	
ท่านหรือญาติสนิทเคย รับ เลือดบริจาค					0.781
ไม่เคย	312 (80.83)	209(66.99)	90 (28.85)	13 (4.17)	
เคย	74 (19.17)	52 (70.270)	20 (27.03)	2 (2.70)	

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษารั้วนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 386 คน มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ระดับสูง ร้อยละ 60.10 และมีทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตอยู่ระดับสูง ร้อยละ 88.00 ทางด้านความเต็มใจบริจาคโลหิตกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.60 ตอบ “เต็มใจบริจาคโลหิต” ร้อยละ 28.50 ตอบ “ไม่แน่ใจ” และ ร้อยละ 3.90 ตอบ “ไม่เต็มใจ” ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจบริจาคโลหิตของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ ($p < 0.05$) สายอาชีพที่สนใจศึกษาต่อ ($p < 0.05$) เคยบริจาคโลหิต ($p < 0.05$)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ระดับสูง ร้อยละ 60.10 รองลงมาคืออยู่ ระดับปานกลาง ร้อยละ 37.05 และ อยู่ระดับต่ำร้อยละ 2.85 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตมีการให้ความรู้ประชาชนผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ การศึกษานี้เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนนักศึกษาสามารถเข้าถึงข่าวสารช่องทางออนไลน์ได้อย่างสะดวก ทำให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตได้อย่างสะดวก¹³ ประกอบกับในพื้นที่ กรุงเทพมหานครมีจุดรับบริจาคโลหิตหลายที่ กลุ่มตัวอย่างอาจได้พบเห็นและสร้างความตระหนัก นอกเหนือจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 39.10 สนใจศึกษาต่อคณะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งอาจทำให้มีสนใจเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ นอกเหนือจากนี้หน่วยงานเกี่ยวข้องมีการจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ การ บริจาคโลหิต ให้กับกลุ่มเยาวชน⁷ เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ระดับสูง สอดคล้องกับ สายทอง วงศ์คำ⁸ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริจาคเลือดของผู้ที่มาบริจาคเลือด ณ ธนาคารเลือด โรงพยาบาลหัวหิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ระดับสูง การศึกษานี้ศึกษาผู้บริจาคโลหิต ซึ่งผู้บริจาคโลหิตส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต ผลการศึกษาในประเด็นความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตครั้งนี้แตกต่างจากการศึกษาของ ดวง นภา อินทรสงเคราะห์¹⁴ ที่ศึกษาการตัดสินใจบริจาคโลหิตในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ระดับกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นกลุ่มประชาชนทั่วไป มีความหลากหลายในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความหลากหลายของระดับความตระหนักเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต

จากการวิเคราะห์คำถามเกี่ยวกับการบริจาคโลหิตพบว่าคำถามที่ตอบถูกมากที่สุดพบว่า กลุ่ม ตัวอย่างมีทราบ ว่าเลือด บริจาคถูกนำไปใช้กับผู้ป่วยที่มี ภาวะสูญเสียเลือด จากอุบัติเหตุ การผ่าตัดหรือ โรคเลือดอื่น ๆ เลือดบริจาคมีการตรวจสอบ ก่อนนำไปให้ผู้รับบริจาค และ ตรวจเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ก่อนบริจาคเลือดอย่างน้อย 24 ชั่วโมง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่ม ตัวอย่างได้รับข้อมูลการ ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนบริจาคโลหิต และได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการขอรับบริจาค ซึ่งระบุ ชัดเจนว่านำโลหิตบริจาค ไปใช้ในการรักษาผู้ป่วยที่ต้องการโลหิต และกระบวนการการ นำโลหิตบริจาคไปให้ผู้รับบริจาค¹⁵ ส่วน คำถามที่ตอบถูก น้อยสุดเป็นคำถามเกี่ยวกับเกณฑ์การรับบริจาคเลือดเช่น น้ำหนักตัว อายุ เป็นโรค เบาหวานสามารถบริจาคเลือดได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.83 ยังไม่เคย บริจาคโลหิตจึงอาจไม่ได้ สนใจ เรื่องเกณฑ์การรับบริจาค จึงตอบคำถามเกี่ยวกับเกณฑ์การรับบริจาค ไม่ถูกต้อง ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับ บริจาคโลหิตมีการกำหนดหลักเกณฑ์ เช่น น้ำหนักตัว ที่แตกต่างกัน จึงอาจทำให้เกิดความสับสน เช่น สภากาชาดไทย กำหนดน้ำหนักขั้นต่ำไว้ที่ 45 กิโลกรัม ในขณะที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลกำหนดไว้ที่ 48 กิโลกรัม¹⁶⁻¹⁷ ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างเป็น กลุ่มเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่อาจยังไม่มีความรู้ ปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน จึงไม่มีความรู้ เกี่ยวกับโรคเบาหวาน และการ บริจาคเลือด

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 88.00 รองลงมาระดับ ปานกลาง ร้อยละ 11.20 และ ระดับต่ำร้อยละ 0.80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการ บริจาคโลหิตว่าเป็นการ ทำบุญ และได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ จึงมีทัศนคติที่ดีต่อการบริจาคโลหิต สอดคล้องกับการศึกษาของ สายทอง วงศ์คำ⁸ ในประเด็น เกี่ยวกับแรงจูงใจในการบริจาคโลหิต ทางด้าน ความเชื่อ เช่น ได้บุญมาก ได้ขึ้นสวรรค์ ทำดีได้ดี และ สอดคล้อง กับการศึกษาของ จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ¹⁸ ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการบริจาคโลหิตคือการ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และสอดคล้องกับ การศึกษาของ ภณิดา คำธิตา³ พบว่าเหตุผลสำคัญของการบริจาคโลหิต คือ ต้องการ ช่วยเหลือผู้ป่วย และเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมที่ควรช่วยกันบริจาคโลหิต อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษา ครั้งนี้ แตกต่างกับ การศึกษาของ ดวงนภา อินทรสงเคราะห์ และ คณะ¹⁴ ที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงลบ เกี่ยวกับการบริจาค โลหิต สูงกว่าทัศนคติเชิงบวก⁹ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตอยู่ระดับกลาง อาจมีบางประเด็นความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตที่ไม่ทราบทำให้เกิดความเข้าใจ หรือทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการ บริจาคโลหิต ประกอบกับ การศึกษานี้ทำในช่วงปี 2556 ซึ่งการสื่อสารอาจจะยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าปัจจุบัน จึงทำให้ การให้ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องและทั่วถึงยังเป็นความท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการบริจาคโลหิต พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด ว่าการ บริจาค โลหิต คือการช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์และ ควรเชิญชวนผู้มีสุขภาพแข็งแรงร่วมบริจาคโลหิต เนื่องจากเลือดบริจาค ถูกนำไป ใช้กับผู้ป่วยที่ขาดเลือด เช่น ผู้ป่วยอุบัติเหตุ ผ่าตัด และโรคเลือด กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในประเด็นนี้ ส่งผลให้มีทัศนคติ ที่ดีต่อการบริจาคเลือด ผลการศึกษานี้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการศึกษาของ สายทอง วงศ์คำ⁸ ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติต่อการบริจาค เลือด ว่าเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และได้บุญ กลุ่มตัวอย่างมี ความเห็น ว่าผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง ควรมาบริจาคโลหิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มีผู้ป่วยต้องการโลหิตทุกวินาที โลหิต บริจาค มีไม่เพียงพอ บางช่วงขาดแคลน การที่ผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงบริจาคโลหิต นอกเหนือจากเป็นการช่วยผู้ที่มีความ ต้อง การโลหิตแล้ว การ บริจาคโลหิตยังช่วย กระตุ้นการทำงานของไขกระดูกในการสร้างเซลล์เม็ดเลือดแดง ช่วยให้มี ระบบไหลเวียนโลหิตที่ดี¹⁹ ส่วนคำถามเกี่ยวกับ ทัศนคติต่อการบริจาคโลหิตที่มีผู้เห็นด้วยอย่างยิ่ง น้อยสุด คือ คำถาม เกี่ยวกับ การออกจากบ้านเพื่อ ไปบริจาคโลหิตมี ความเสี่ยงติด COVID-19 ไม่ต่างกับ ออกจากบ้านไปทำกิจกรรมอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการแพร่กระจายของ COVID-19 และวิธีการป้องกัน ตัวอย่างส่วนใหญ่จึงไม่เห็นด้วย ว่าการไปบริจาค โลหิตมีความเสี่ยงติด COVID-19 หากมีการป้องกันการติดเชื้อ COVID-19 ที่ถูกต้อง กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่ง น้อยสุดกับคำถาม การบริจาคโลหิตไม่ได้ยากแล้ว ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการที่มีเข็มมาเจาะ แขน อาจทำให้ ผู้บริจาครู้สึกเจ็บ และกังวล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เต็มใจบริจาคโลหิต ร้อยละ 67.60 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทราบเกี่ยวกับการบริจาค โลหิต และมีทัศนคติที่ดีต่อการบริจาคโลหิต ทราบดีว่าโลหิตบริจาคถูกนำไปช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ หากมีโอกาสมีความ ยินดีที่จะบริจาคโลหิตเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ สอดคล้องกับการศึกษาของ สายทอง วงศ์คำ⁸ และ จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ¹⁸ ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการบริจาคโลหิตคือการช่วย เหลือเพื่อนมนุษย์ และได้บุญ

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ Chi square ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล กับความเต็มใจบริจาคโลหิตของ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ($p < 0.05$) สายอาชีพที่สนใจศึกษาต่อ ($p < 0.05$) เคยบริจาคโลหิต ($p < 0.05$) มีความสัมพันธ์ กับความเต็มใจบริจาคโลหิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างทางเพศ ส่งผลต่อ ทัศนคติ ความคิด และความเชื่อ โดย ธรรมชาติเพศชายอาจสนใจกับสิ่งรอบๆตัวน้อยกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับ อัญชลี โพธิ์ชัยเลิศ พบว่าปัจจัย ด้านเพศ กล่าวคือเพศชายจะมีจิตสำนึกสาธารณะในมิติ ด้านความรู้รัก และด้านพฤติกรรมน้อยกว่าเพศหญิง²⁰ และการศึกษา ของ Mansfield AK, Addis ME, Mahalik JR²¹ ในประเด็นที่เพศชายใส่ใจเรื่องการดูแลสุขภาพน้อยกว่าเพศหญิง ทางด้านความ สนใจในสายอาชีพที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความเต็มใจในการบริจาคโลหิต การศึกษา ของ

อัญชลี โพธิ์ชัยเลิศ (2558)²⁰ กล่าวว่าความสนใจในสายอาชีพวิทยาศาสตร์การแพทย์ ส่งผลต่อจิตสำนึก สาธารณะในการบริจาคโลหิต ช่วยเพื่อนมนุษย์ ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการที่เคยมีประสบการณ์ การบริจาคโลหิต มีความสัมพันธ์กันกับความเต็มใจบริจาคโลหิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ยังไม่เคยบริจาคโลหิต หรือผู้ที่เคยบริจาคโลหิต 1-3 ครั้ง อาจจะมี ความเชื่อหรือทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต เนื่องจากการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์⁸ จึงมีความเต็มใจในการบริจาคมากกว่าไม่แน่ใจ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่เคยบริจาคโลหิตแล้วหลายครั้ง อย่างไรก็ตามผู้ที่เคยบริจาคโลหิตแล้วหลายครั้งบางรายอาจมีความไม่แน่ใจ หรือไม่เต็มใจบริจาคโลหิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่เคยมีประสบการณ์บริจาคโลหิตแล้ว เรียนรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของการรับบริจาคโลหิตว่ามีข้อห้าม ข้อจำกัดในการรับบริจาคอย่างไรบ้าง เช่น ความเสี่ยงพฤติกรรมที่มีเพศสัมพันธ์ ความเสี่ยงการติดเชื้อ เช่น จากการเจาะหู สัก ผ่าตัด และที่สำคัญภาวะสุขภาพ และความพร้อม ณ ขณะนั้น²²⁻²³ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นนี้เป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษาอายุ 17-20 ปี เป็นกลุ่มวัยรุ่นอาจมีพฤติกรรมเสี่ยง²⁴⁻²⁵ ที่เป็นข้อจำกัดการบริจาคโลหิตที่ตนเองตระหนัก จึงอาจเป็นเหตุผลที่ส่งผลต่อความเต็มใจบริจาคโลหิตแม้ว่าเคยบริจาคแล้วหลายครั้ง

ข้อเสนอแนะ

ผู้ที่มีความพร้อมบริจาคโลหิตนอกเหนือจากคุณสมบัติหลักเกณฑ์การบริจาคแล้ว ควรต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงในระดับที่บริจาคโลหิตแล้วไม่มีอาการไม่พึงประสงค์ เช่นวิงเวียนศีรษะ หน้ามืด เป็นลม เนื่องอาการดังกล่าวอาจทำให้ผู้บริจาครายนั้นมีความกังวลในการบริจาคครั้งถัดไป ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาดูแลสุขภาพร่างกาย ออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อให้มีความพร้อมด้านสุขภาพ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตและการเตรียมพร้อมร่างกายให้กับกลุ่มนักเรียน และนักศึกษา อย่างทั่วถึงเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริจาคโลหิตเพิ่มมากขึ้น และควรเพิ่ม จุดให้บริการหน่วยรับบริจาค ณ สถานศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย ศูนย์การค้าที่วัยรุ่นนิยมไปท่องเที่ยว ในวันหยุดเพื่อ เพิ่มอำนวยความสะดวก และเพิ่มโอกาสให้กลุ่มเยาวชนผู้ที่มีความพร้อม ได้บริจาคโลหิตครั้งแรกและบริจาคซ้ำตาม ระยะเวลาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ. PLUS 1 เพิ่มจำนวนครั้ง เพิ่มโลหิต เพิ่มชีวิต. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ: 2020 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://redcross.or.th/news/information/9669/>
2. สมาคมโลหิตวิทยาแห่งประเทศไทย. การบริจาคโลหิตในยุค COVID-19. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สมาคมโลหิตวิทยาแห่งประเทศไทย: c2566 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <http://tsh.or.th/Knowledge/Details/70>
3. ภณิดา คำธิตา. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาบริจาคโลหิตซ้ำในผู้บริจาคโลหิต โรงพยาบาลลำพูน. วารสารสาธารณสุขล้านนา. 2557; 10(3): 237-250.
4. กฤตกรณ ประทุมวงษ์, รุ่งโรจน์ พุ่มริ้ว, ปรีชา ลอเสวีรานิช. ปัจจัยพฤติกรรมและการตัดสินใจในการบริจาคโลหิตของบุคลากร มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี: 2020 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: https://bkkthon.ac.th/home/user_files/department/department-24/files/3-57.pdf

5. Wang J, Chen L, Yu M, He J. Impact of knowledge, attitude, and practice (KAP)-based rehabilitation education on the KAP of patients with intervertebral disc herniation. *Ann Palliat Med.* 2020; 9(2): 388-393.
6. ชัยเวช นุชประยูร. การให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการจัดหาผู้บริจาควิทยา. *วารสารโลहितวิทยาและเวชศาสตร์บริการโลหิต.* 2536; 3(4): 313-316.
7. ขนิษฐา ลือสัตรู. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ร่วมกับ ก.ศีกษาธิการ สร้างหลักสูตรการบริจาคโลหิต เสริมกิจกรรมยุวกาชาด ถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชน. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์: 2565 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220726133340480>
8. สายทอง วงศ์คำ. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริจาคเลือดของผู้ที่มาบริจาคเลือด ณ ธนาคารเลือด โรงพยาบาลหัวหิน. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.* 2558; 26(2): 83-94.
9. Uakarn C, Chaokromthong K, Sintao N. Sample Size Estimation using Yamane and Cochran and Krejcie and Morgan and Green Formulas and Cohen Statistical Power Analysis by G*Power and Comparisons. *APHEIT Int. J.* 2021; 10(2): 76-88.
10. Bloom BS, editors. *Taxonomy of education objective: The Classification of Educational Goals.* New York: David Mckay Company; 1956.
11. สุรพงษ์ คงสัตรู, อธิชาติ ธรรมวงค์. การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC). [อินเทอร์เน็ต]. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: c2020 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329>
12. Rovinelli RJ, Hambleton RK. On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch.* 1977; 2(2): 49-60.
13. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ. ข่าวประชาสัมพันธ์. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ: 2566 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://redcross.or.th/>
14. ดวงภา อินทรสงเคราะห์, ปิยธิดา ตรีเดช, วงเดือน ปันดี. การตัดสินใจบริจาคโลหิตในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชินี กรุงเทพฯ.* 2556. 29(1): 65-81.
15. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ. เชิญชวนบริจาคโลหิตเนื่องในวันกาชาดโลก. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ: 2564 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://redcross.or.th/news/information/14572/>
16. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ. น้ำหนักเท่าไร จึงจะบริจาคโลหิตได้?. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ: 2563 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: https://www.facebook.com/nbctrc/posts/2714029495374793/?locale=th_TH&rdc=1&_rdr
17. กุลวรา กิตติสารเศศ. เตรียมพร้อมอย่างไรก่อนบริจาคโลหิต. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล: 2563 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=789>
18. จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ, ปิยธิดา บุราณผาย, อภิชาติ ป่องทองหลาง, วิไลรัตน์ โรจน์นิมพลี, กนกรัตน์ ปรีชาพูด, จิรศักดิ์ อินอ่อน . ความรู้และเจตคติของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ต่อการบริจาคเลือด. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา.* 2561; 24(1): 104-116.

19. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ. ทำไมต้องบริจาคโลหิต?. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ: 2564 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://redcross.or.th/news/information/13117/>
20. อัญชลี โพธิ์ชัยเลิศ. ปัจจัยที่มีผลต่อจิตสำนึกสาธารณะในการบริจาคโลหิต [ปริญญาานิพนธ์ ปริญญาวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต]. สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน: ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2558.
21. Mansfield AK, Addis ME, Mahalik JR. 'Why won't he go to the doctor?': The psychology of men's help seeking. International Journal of Men's Health. 2003; 2(2): 93-109.
22. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย. ปริมาณเลือดในคลัง. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย: 2566 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://blooddonationthai.com/การบริจาค/คุณสมบัติ/>
23. เยาวรีย์ กิตติกลยาววงศ์, เกศรินทร์ อยู่เปล่า, เกศรินทร์ อินสว่าง, กฤษกร องค์กรดีลันนท์, อิศรางค์ นุชประยูร. ผลการเสริมธาตุเหล็กแก่ผู้ที่มีภาวะความเข้มข้นโลหิตต่ำกว่าเกณฑ์ ณ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย. วารสารโลหิตวิทยาและเวชศาสตร์บริการโลหิต. 2551; 18(4): 279-288.
24. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง [อินเทอร์เน็ตฉบับพิมพ์: มหาวิทยาลัย .[:ราชภัฏรำไพพรรณี2564 [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค. 2566]. เข้าถึงได้จาก :[https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-450-file06-2022-11-28-10-40-52.pdf](https://etheses.rbru.ac.th/pdf/uploads/thesis-450-file06-2022-11-28-10-40-52.pdf)
25. พิศสมัย ורתัย, พัชรินทร์ นินทจันทร์. การทดสอบคุณสมบัติทางจิตมิติของแบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงสำหรับวัยรุ่นไทย. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ. 2557; 8(3): 2